

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/184

Karar Sayısı : 2025/244

Karar Tarihi : 26/11/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Tunceli 1. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun'un 49. maddesinin Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Basın İlan Kurumunca verilen resmî ilan ve reklamların üç gün süreyle kesilmesine ilişkin karara yönelik itirazın reddi üzerine açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu 49. maddesi şöyledir:

“Müeyyide:

Madde 49 – Bu kanuna veya bu kanuna dayanılarak yapılacak yönetmeliğe veya Kurum Genel Kurulunun bu kanunda yazılı hususlarda itiraz edeceği kararları ile yükletilen ödevlere yahut da basın ahlak esaslarına, riayet etmeyen gazete, dergi ve internet haber siteleri ile prodüktörler ve kamu idare ve teşekkülleri ve 42 nci maddede anılan sair ortakların sorumluları hakkında, diğer mevzuat hükümlerine halel gelmemek üzere, aşağıda yazılı olduğu şekilde muamele yapılır:

a) Kurum tarafından o gazete veya dergi ya da internet haber sitesine verilecek ilan ve reklamlar, kesinleşen Yönetim Kurulu Kararına dayanılarak, Kurum Genel Müdürlüğünce, iki ayı geçmiyecek bir süre ile kesilir. Ayrıca, bu kanunla temin edilen menfaatlerden de aynı şekilde faydalandırılmaz.

b) Prodüktörlük müessesesinin iki ayı geçmemek üzere kapatılması için, Kurul Genel Müdürlüğünce iş, Yönetim Kuruluna intikal ettirilir. Kesinleşen Kurul Kararını, o yerdeki valilik infaz eder.

(Değişik ikinci paragraf: 13/10/2022 -7418/22 md.) (a) ve (b) bentlerinde yazılı hâllerde, Yönetim Kurulu Kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Kurum Genel Müdürlüğünün bulunduğu yerdeki Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edilebilir. Söz konusu itirazlarda basit yargılama usulü uygulanır. Bu yargılama neticesinde verilecek karar kesindir.

c) Kurum Genel Müdürlüğünün bildirmesi üzerine kamu idare ve teşekkülleri ile ortaklıkların sorumluları hakkında kendi statülerine göre disiplin muamelesi uygulanır. Böyle bir statü yoksa, o teşekkülün denetleme bakımından bağlı bulunduğu veya işgal sahasına girdiği Bakanlık, uygun gördüğü bir disiplin muamelesi uygular. İlgili Bakanlığın yapacağı tebligata uyulması mecburidir.

Yapılacak disiplin muamelelerinin neticesi Kuruma bildirilir. Kurumun, disiplin muameleleri aleyhinde yetkili mercilere veya Bakanlığa itiraz hakkı vardır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FIDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın katılımlarıyla 10/9/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunları görüşülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı karamamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

3. 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinde, söz konusu maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yer alan kurum ve kuruluşların uymak zorunda oldukları kurallara uygun hareket etmemeleri hâlinde Basın İlan Kurumu (Kurum) tarafından uygulanacak çeşitli yaptırımlar düzenlenmiştir.

4. Buna göre anılan fıkranın bentlerini bağlayan hükmünde söz konusu Kanun'a veya bu Kanun'a dayanılarak yapılacak yönetmeliğe veya Kurum Genel Kurulunun Kanun'da yazılı hususlarda itiraz edeceği kararları ile yükletilen ödevlere yahut da basın ahlak esaslarına riayet etmeyen gazete, dergi ve internet haber siteleri ile üreticileri ve kamu idare ve teşekkülleri ile Kanun'un 42. maddesinde anılan sair ortakların sorumluları hakkında diğer mevzuat hükümlerine hâlel gelmemek üzere (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen şekilde uygulama yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

5. Fıkranın (a) bendinde, Kurum tarafından gazete veya dergi ya da internet haber sitesine verilecek ilan ve reklamların kesinleşen Yönetim Kurulu kararına dayanılarak Kurum Genel Müdürlüğüne iki ay geçmeyecek bir süre ile kesileceği ve ilgili gazete, dergi veya internet haber sitesinin Kanun'la temin edilen menfaatlerden de faydalandırılmayacağı belirtilmiştir.

6. Fıkranın (b) bendinin birinci paragrafında, üreticilere yönelik yaptırıma yer verilmiş, ikinci paragrafında, (a) ve (b) bentlerinde yazılı hâllerde Kurumca verilen yaptırım kararlarına karşı asliye hukuk mahkemesine itiraz yolu öngörülmüş, söz konusu itirazlarda basit yargılama usulünün uygulanacağı ve bu yargılama neticesinde verilecek kararın kesin olduğu belirtilmiştir.

7. Fıkranın (c) bendinde ise kamu idare ve teşekkülleri ile ortaklıkların sorumluları hakkında uygulanacak disiplin muamelelerine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

8. İtiraz başvurusunda bulunan Mahkemede bakılmakta olan davanın konusunu, Kurumun bir gazeteye yönelik olarak uyguladığı resmi ilan ve reklam kesme yaptırımı oluşturmaktadır.

9. Bu itibarla Kanun'un itiraz konusu 49. maddesinin birinci fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünün "...ile *prodüktörler ve kamu idare ve teşekkülleri ve 42 nci maddede anılan sair ortakların sorumluları...*" bölümünün bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

10. Benzer şekilde anılan fıkranın (b) bendinin prodüktörler hakkında uygulanacak yaptırımları düzenleyen birinci paragrafı ile ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan "...ve (b)..." ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı olmadığı gibi fıkranın kamu idare ve teşekkülleri ile ortaklıkların sorumluları hakkında uygulanacak disiplin hükümlerini düzenleyen (c) bendinin de davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

11. Bu nedenle söz konusu maddenin birinci fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünün "...ile *prodüktörler ve kamu idare ve teşekkülleri ve 42 nci maddede anılan sair ortakların sorumluları...*" bölümüne, (b) bendinin birinci paragrafına, (b) bendinin ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan "... ve (b)..." ibaresine ve (c) bendine ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

12. Öte yandan maddenin birinci fıkrasının bentlerini bağlayan hükmünün kalan kısmı (a), (b) ve (c) bentleri bakımından genel, ortak hükümler içermektedir. Bu itibarla bakılmakta olan davanın konusu gözetilerek söz konusu kalan kısmın esasına ilişkin incelemenin (a) bendi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

13. Ayrıca anılan fıkranın (b) bendinin ikinci paragrafının kalan kısmı da (a) ve (b) bentleri bakımından genel, ortak hüküm niteliği taşıdığından söz konusu paragrafın kalan kısmının esasına ilişkin incelemenin anılan paragrafın birinci cümlesinde yer alan "(a)..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılması gerekir.

14. Açıklanan nedenlerle 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun'un 49. maddesinin birinci fıkrasının;

A. Bentlerini bağlayan hükmünün;

1. "...ile *prodüktörler ve kamu idare ve teşekkülleri ve 42 nci maddede anılan sair ortakların sorumluları...*" bölümünün itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu bölüme yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2. Kalan kısmının ve (a) bendinin esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin (a) bendi ile sınırlı olarak yapılmasına,

B. (b) bendinin;

1. Birinci paragrafının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu paragrafa yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliğı nedeniyle REDDİNE,

2. 3/10/2022/ tarihli ve 7418 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değıştirilen ikinci paragrafının;

a. Birinci cümlesinde yer alan "...ve (b)..." ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu ibareye yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliğı nedeniyle REDDİNE,

b. Kalan kısmının esasının incelenmesine, esasa ilişkin incelemenin anılan paragrafın birinci cümlesinde yer alan "(a)..." ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

C. (c) bendinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu bende yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliğı nedeniyle REDDİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

15. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Hilal YAZICI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayarılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğere yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereğı görüşölüp düşünölldü:

A. (a) Bendinin ve (b) Bendinin İkinci Paragrafının Birinci Cümlesinde Yer Alan "(a)..." İbaresinin "Anılan Paragrafın Üçüncü Cümlesi" Yönünden İncelenmesi

16. 195 sayılı Kanun'un 49. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve (b) bendinin ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan "(a)..." ibaresi "anılan paragrafın üçüncü cümlesi" yönünden Anayasa Mahkemesinin 17/6/2025 tarihli ve E.2023/168, K.2025/132 sayılı kararıyla iptal edilmiş olup anılan karar 13/10/2025 tarihli ve 33046 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

17. Bu itibarla itiraz konusu (a) bendinin ve (b) bendinin ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan "(a)..." ibaresinin "anılan paragrafın üçüncü cümlesi" yönünden iptaline yönelik itiraz başvurusunun konusunun kalmadığı anlaşılmıştır.

18. Açıklanan nedenle kurallara yönelik konusu kalmayan itiraz başvurusu hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

B. (b) Bendinin İkinci Paragrafının Birinci Cümlesinde Yer Alan "(a)..." İbaresinin "Anılan Paragrafın Birinci ve İkinci Cümleleri" Yönünden İncelenmesi

19. Anayasa'nın "Anayasaya aykırılığın diğere mahkemelerde ileri sürölmesi" başlıklı 152. maddesinin dördüncü fıkrasında "Anayasa Mahkemesinin işin

esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz” denilmiştir.

20. 6216 sayılı Kanun’un “Başvuruya engel durumlar” başlığını taşıyan 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da “Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz” hükmüne yer verilmiştir.

21. 195 sayılı Kanun’un 49. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan “(a)...” ibaresi “anılan paragrafın birinci ve ikinci cümleleri” yönünden incelenmiş ve Anayasa Mahkemesinin 17/6/2025 tarihli ve E.2023/168, K.2025/132 sayılı kararıyla esastan reddedilmiştir. Söz konusu kararın Resmî Gazete’de yayımlandığı 13/10/2025 tarihinden itibaren başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmamıştır.

22. Bu itibarla söz konusu Kanun’un 49. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan “(a)...” ibaresinin “anılan paragrafın birinci ve ikinci cümleleri” yönünden iptaline yönelik itiraz başvurusunun Anayasa’nın 152. maddesi ve 6216 sayılı Kanun’un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun’un 49. maddesinin birinci fıkrasının;

A. 1. (a) bendine,

2. (b) bendinin 13/10/2022 tarihli ve 7418 sayılı Kanun’un 22. maddesiyle değiştirilen ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan “(a)...” ibaresinin “anılan paragrafın üçüncü cümlesi” yönünden incelenmesine,

yönelik itiraz başvurusu hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

B. (b) bendinin 7418 sayılı Kanun’un 22. maddesiyle değiştirilen ikinci paragrafının birinci cümlesinde yer alan “(a)...” ibaresinin “anılan paragrafın birinci ve ikinci cümleleri” yönünden iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun Anayasa’nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince REDDİNE,

26/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI